

Zmiany w strukturze dochodów polskiego sektora bankowego po wejściu do strefy euro

Sylwester Kozak
Departament Systemu Finansowego

Cel badania

- Rozpoznanie kierunków i skali zmian w strukturze kosztów i przychodów sektora bankowego wywołanych wprowadzeniem wspólnej waluty w krajach strefy euro
- Oszacowanie wielkości dodatkowych kosztów operacyjnych poniesionych przez banki w trakcie przygotowania i wprowadzania wspólnej waluty
- Określenie zakresu produktów bankowych, które zostaną wyeliminowanych lub dotkniętych adopcją euro oraz oszacowanie utraconych z tego tytułu dochodów

Plan prezentacji

- Doświadczenia krajów strefy euro
- Oszacowanie wielkości dodatkowych kosztów operacyjnych poniesionych przez banki w trakcie przygotowania i wprowadzania wspólnej waluty
- Oszacowanie wielkości utraconych przychodów z tytułu wyeliminowania produktów bankowych
- Analiza rezultatów i wnioski

Doświadczenia krajów strefy euro

- 1989 – Druga Dyrektywa Bankowa – zasada jednego paszportu instytucji finansowych
- 1995 – Zatwierdzenie nazwy waluty „euro” i kalendarza wprowadzenia jej do obiegu
- 1999 – Utworzenie strefy EU-11 i wprowadzenie euro do rozliczeń bezgotówkowych
- 2001 – Przyjęcie Grecji do EMU
- 2002 – Euro wyłączną walutą w rozliczeniach bezgotówkowych (1 styczeń)
- 2002 – Euro wyłączną walutą w obiegu gotówkowym (1 marzec)
- 2007 – Przyjęcie Słowenii do EMU
- 2008 – Przyjęcie Cypru i Malty do EMU

Scenariusze wejścia do EMU

- Scenariusz z okresem przejściowym – przesunięte w czasie (max. 3 lata) wprowadzenie euro do rozliczeń bezgotówkowych i do obiegu gotówkowego
- Scenariusz „big bang” – jednoczesne wprowadzenie euro jako zapis księgowy i gotówka oraz wycofanie waluty krajowej
- Scenariusz „big bang” z okresem przejściowym - jednoczesne wprowadzenie euro jako zapis księgowy i gotówka oraz wycofanie waluty krajowej po okresie przejściowym (max 1 rok)

Scenariusze wejścia ostatnich krajów EMU

- Słowenia (2007) – jednoczesne wprowadzenie euro do rozliczeń bezgotówkowych i obiegu gotówkowego; okres przejściowy obowiązywania obu walut – 14 dni
- Cypr i Malta (2008) - jednoczesne wprowadzenie euro do rozliczeń bezgotówkowych i obiegu gotówkowego; okres przejściowy obowiązywania obu walut – 1 miesiąc

Koszty operacyjne - transport i przechowywanie

- Wytyczne EBC dla banków centralnych w sprawie refundacji kosztów zaopatrzenia w nową walutę
- Złożenie zabezpieczenia w banku centralnym z tytułu pobrania nowej waluty
- Transport i zabezpieczenie transportów euro
- Przechowywanie pobranych banknotów i monet euro
- Sortowanie i przechowywanie wycofywanej waluty krajowej
- Transport i zabezpieczenie transportów z wycofywaną walutą

Koszty operacyjne - transport i przechowywanie

System refundacji kosztów przechowywania i transportu

Niemcy

- 3,6% wartości banknotów euro przekazanych we wrześniu 2001 r.
- 2,4% wartości banknotów euro przekazanych w październiku 2001 r.
- 1,2% wartości banknotów euro przekazanych w listopadzie 2001 r.

Belgia

- 0,01 EUR za przekazany 1 banknot euro
- 0,50 EUR za przekazany 1 worek monet euro
- Zwrot kosztów sortowania i wycofywania BEF

Holandia

- 6% wartości wycofywanych monet NLG
- Zwrot kosztów transportu wycofywanych monet NLG

Koszty operacyjne - transport i przechowywanie

System refundacji kosztów przechowywania i transportu

Irlandia

- 0,1% wartości wycofywanych banknotów IEP
- 4,44 EUR za 1 worek wycofywanych monet IEP

Portugalia

- 0,035 EUR za przekazany 1 banknot euro

Hiszpania

- 2,444 EUR za 1 tys. szt. przekazywanych monet
- 7,322 EUR za 1 tys. szt. przekazywanych banknotów euro

Koszty operacyjne - transport i przechowywanie

Przypadek Austrii

- Restrykcyjna polityka banku centralnego co do utrzymywania zabezpieczenia prawnego pobranej nowej waluty
- Zwiększone straty banków z tytułu zabezpieczenia nowej waluty
- Szybkie tempo wycofania ATS i wprowadzenia euro
- Zmniejszenie całkowitych kosztów operacyjnych

Koszty operacyjne - sprzęt liczący gotówkę

- Zasada wprowadzania ograniczonej liczby nominałów banknotów dostosowanych do preferencji ludności
- Promocja prowadzona przez bank centralny bezgotówkowych form płatności - karty płatnicze i przelewy internetowe
- Szkolenia i kampania informacyjna nt. rozpoznawania nowych banknotów euro

Podstawowe nominały banknotów euro

Kraj	Nominały euro	Kraj	Nominały euro
Austria	10, 100	Holandia	5, 10, 20, 50
Belgia	5, 20, 50	Irlandia	5, 10, 20
Finlandia	20, 50	Luksemburg	20, 50, 100
Francja	10, 20, 50	Niemcy	5, 10, 20, 50
Grecja	5, 10, 20, 50	Portugalia	5, 10, 20, 50
Hiszpania	10, 20, 50	Włochy	10, 20, 50

Tempo wycofywania waluty krajowej

Data	Banknoty euro (mln EUR)	Banknoty waluty krajowej (mln EUR)	Banknoty w obiegu – ogółem (mln EUR)	Udział banknotów euro w obiegu (%)
31-12-2001	0	270.018	270.018	0
01-01-2002	132.972	270.018	402.990	33,0%
08-01-2002	175.743	210.105	385.848	45,5%
15-01-2002	199.348	163.145	362.495	55,0%
22-01-2002	209.992	126.993	336.985	62,3%
29-01-2002	217.312	100.376	317.688	68,4%
01-02-2002	224.166	88.757	312.922	71,6%
08 02 2002	233.761	71.673	305.434	76,5%
15-02-2002	238.693	57.668	296.361	80,5%
22-02-2002	241.383	46.344	287.727	83,9%
28-02-2002	246.513	38.618	285.131	86,5%

Dodatkowe koszty operacyjne - oszacowania

Kraj	Wskaźniki oszacowanie	Gospodarka krajowa (mln EUR)	Sektor bankowy (mln EUR)	Sektor niefinansowy (mln EUR)
Austria	<ul style="list-style-type: none"> • 0,3 – 0,8% PKB (kraj) • 0,1 – 0,3 % PKB (banki) 	600 – 1.600	200 - 600	
	• 1,3 – 1,4% sprzedaży rocznej			400 – 500
	• 0,5 – 1% sprzedaży rocznej			200 – 400
	<ul style="list-style-type: none"> • 0,7% PKB (kraj) • 0,3% PKB (banki) • 0,15% PKB (przedsiębiorstwa) 	1.450	600	300
Holandia	• 1% sprzedaży rocznej			900
Słowenia	<ul style="list-style-type: none"> • 3,7% wyniku działalności bankowej • 11,3% wynik finansowy brutto • 0,15% PKB (banki) 		44	

Koszty operacyjne

Długość okresu przejściowego a koszty operacyjne

Całkowity koszt wymiany walut ponoszony przez przedsiębiorstwa sektora handlu detalicznego:

- 1,1% sprzedaży rocznej przy braku okresu przejściowego
- 1,3 – 1,4% sprzedaży rocznej przy dwumiesięcznym okresie przejściowym
- 1,8% sprzedaży rocznej przy półrocznym okresie przejściowym

Operacje wymiany walut

- Wysoka koncentracja rynku operacji wymiany walut
- Euro walutą krajową – eliminacja operacji wymiany euro
- Wzrost konkurencji ze strony centrów finansowych
- Konsolidacja obsługi walutowej przedsiębiorstw spoza strefy euro
- Utrata przychodów z wymiany walut w bankach pasa nadgranicznego

Operacje wymiany walut – redukcja dochodów

- Eliminacja części dochodów z pozycji wymiany
- Eliminacja części dochodów operacji finansowych

Oszacowanie wielkości utraconych dochodów z operacji walutowych

- Bank Austrii: 4 % wartości wyniku działalności bankowej (6 mld ATS)

Dodatkowe koszty operacyjne - oszacowanie

Założenia dla symulacji:

- Wielkości bilansowe i rachunku zysków i strat dla sektora bankowego w Polsce wg. 31.12.2007 r.
- Wprowadzenie euro według scenariusza: „big bang” z miesięcznym okresem przejściowym
- Istotna część społeczeństwa posiada walutę euro przed jej wprowadzeniem

Dodatkowe koszty operacyjne - oszacowanie

Wyniki oszacowania

Wskaźnik oszacowania	Koszty operacyjne (mln zł)	Koszty operacyjne – wartość średnia (mln zł)
0,15% PKB	1.745	1.657
3,7% wynik działalności bankowej	1.422	
11,3% wynik finansowy brutto	1.805	

Utracone przychody z operacji walutowych - oszacowanie

Struktura rynku walutowe i walutowych instrumentów pochodnych w w sektorze bankowym w Polsce

	Transakcje ryнку kasowego	Kontrakty outright- forward	Swapy walutowe	Pozagiełdowe instrumenty pochodne
Średnie dzienne obroty wymiany dla pary EUR/PLN	1.290	305	241	233
Średnie dzienne obroty wymiany wszystkich walut	2.405	527	5.881	411
Udział EUR/PLN (%)	53,5%	57,8%	4,1%	56,7%

Utracone przychody z operacji walutowych - oszacowanie

Wyniki oszacowania

	Transakcje rynku kasowego	Kontrakty outright- forward	Swapy walutowe	Pozagięldowe instrumenty pochodne
Średnie dzienne obroty wymiany dla pary EUR/PLN	1.290	305	241	233
Średnie dzienne obroty wymiany wszystkich walut	2.405	527	5.881	411
Udział EUR/PLN (%)	53,5%	57,8%	4,1%	56,7%
Straty na przychodach z operacji walutowych	250.933	13.419		
Oszczędności na kosztach operacji walutowych	248.988	13.271		
Utracone dochody operacji walutowych	1.945	148		
Suma utraconych dochodów z operacji walutowych	2.092			

Koszty i utracone przychody a wprowadzenie euro

Wyniki końcowe

	Rok I	Rok II
Koszty operacyjne (mln zł)	1.657	-
Operacje walutowe (mln zł)	-	2.092
Razem straty (mln zł)	1.657	2.092

Wnioski

- Wprowadzenie euro w Polsce będzie dla banków szansą na osiągnięcie długoterminowych korzyści, jednak w początkowej fazie będzie wymagało poniesienia dodatkowych kosztów operacyjnych i utratę części dochodów
- Dodatkowe koszty operacyjne i utracone przychody z operacji wymiany walut największymi pozycjami kosztowymi wynikającymi z wprowadzenia euro

Wnioski

Przygotowania banków do zmiany systemów IT oraz uruchomienie rozliczeń gotówkowych i bezgotówkowych mogą kosztować sektor bankowy około 1.657 mln zł.

Wartość kosztów operacyjnych związanych z adopcją euro można częściowo zmniejszyć dzięki:

- Skróceniu przejściowego okresu funkcjonowania dwóch walut
- Zmniejszeniu wolumenu obrotu gotówkowego poprzez zwiększenie skali wykorzystania kart płatniczych i przelewów elektronicznych
- Przeprowadzeniu kampanii informacyjnej nt. rozpoznawania banknotów i monet euro

Wnioski

Adopcja euro w Polsce może spowodować utratę przez banki około 2.092 mln zł z tytułu wyeliminowania operacji wymiany złotego i euro

Całkowita wielkość strat banków może ulec zmianie - czynniki:

- Wcześniejsze przygotowanie się banku do eliminacji części operacji walutowych i wejście w nowe usługi bankowe łagodzi skalę redukcji dochodów
- Konsolidacja międzynarodowych korporacji narzuci bankom walkę cenową na ograniczonym rynku walutowym i wymusi niższe opłaty i spready na operacjach walutowych
- Wzrost konkurencji ze strony globalnych centrów finansowych na rynku walutowym i ryzyko przejęcia korporacji spoza strefy euro

Wnioski

Wprowadzenie euro w Polsce może również wywołać inne zmiany w strukturze dochodów banków, jednak trudno jest je oszacować ze względu na brak odpowiednich danych, jak i dużą zmienność opisujących je parametrów.

Najistotniejsze przyczyny zmiany dochodów to:

- Zwiększona konkurencja i konwergencja stóp procentowych powodująca zmniejszenie przychodów odsetkowych i wyniku odsetkowego
- Rozwój nowych form finansowania przedsiębiorstw, m.in. przy użyciu papierów dłużnych może zmniejszyć popyt na kredyt bankowy, jednak z drugiej strony może stać się dla banków nowym źródłem przychodów z tytułu opłat za obsługę emisji papierów wartościowych

- Wyniki pojedynczego projektu badawczego nie determinują wyników całego *Raportu na temat pełnego uczestnictwa Rzeczypospolitej Polskiej w trzecim etapie Unii Gospodarczej i Walutowej*. Projekty badawcze mają charakter dokumentów wspierających
- Przedstawione w Raporcie wyniki będą stanowiły podsumowanie kilkudziesięciu projektów, realizowanych zarówno przez pracowników NBP, jak też ekspertów zewnętrznych, oraz dotychczasowej literatury.